

Rapport Benchmarking: Project Gebruiksgericht Ontwerpen: sustainability @ home

Onderzoeker: Victor Raes – student industrieel ontwerpen – Ugent

Datum: oktober 2025

Inleiding

Voedselverspilling is een van de grootste uitdagingen binnen duurzame huishoudens. In België wordt jaarlijks bijna een derde van al het geproduceerde voedsel verspild. Dit heeft niet alleen een ecologische impact, denk aan CO₂-uitstoot en verspilde grondstoffen, maar ook een sociale en economische. Binnen het overkoepelende thema Sustainability @ Home onderzoeken we hoe burgers en organisaties oplossingen ontwikkelen om voedseloverschotten op een verantwoorde manier te herverdelen.

Bron: Home. (z.d.). Kostwinners. <https://ovam.vlaanderen.be/web/kostwinners/home>

Onderzoeksdoel

Het doel van dit benchmarkingonderzoek is om bestaande initiatieven rond voedselverspilling, voedselherverdeling en duurzame consumptie te analyseren. We willen inzicht krijgen in de verschillende aanpakken, hun sterktes en zwaktes, en hoe deze lessen kunnen inspireren voor een nieuw ontwerpgericht project binnen het thema Sustainability @ Home.

Onderzoeksvraag

Welke bestaande strategieën, systemen en initiatieven zijn effectief in het verminderen van voedselverspilling op lokaal en huishoudelijk niveau, en welke ontwerpprincipes kunnen hieruit worden afgeleid?

Methode: benchmarking

Motivatie voor de methode

Benchmarking werd gekozen omdat deze methode toelaat om bestaande praktijken systematisch te vergelijken. Ze biedt inzicht in succesfactoren, uitdagingen en best

practices die relevant zijn voor het ontwerpen van nieuwe oplossingen. Door een reeks bestaande initiatieven te analyseren, kunnen we beter begrijpen welke elementen bijdragen aan duurzaamheid, gebruiksgemak en sociale impact.

Korte beschrijving van het protocol

De benchmarking werd uitgevoerd tijdens oktober 2025.

Tien initiatieven werden geselecteerd op basis van hun relevantie voor voedselverspilling en duurzaamheid, hun publieke toegankelijkheid en de beschikbaarheid van informatie (via websites, rapporten en media).

Per initiatief werden dezelfde categorieën geanalyseerd:

Naam – Doelgroep – Werking – Sterktes – Zwaktes – Impact – Lessen voor ontwerp

Volledige protocol: https://ugentbe-my.sharepoint.com/:w:/g/personal/vicraes_raes_ugent_be/EWhaq9GRuvRNik6BJZlPwYABluBsafhHQ2-4iLu_nVXBLw?e=wHr4QE

Steekproefbeschrijving

Aantal benchmarks: 10

Type initiatieven:

- Digitale platforms (Too Good To Go, Foodello)
- Lokale en sociale initiatieven (De Grote Tafel, Zonder Honger Naar Bed)
- Logistieke systemen en verdeelmodellen (Bpost lockers, Reddingsautomaten)
- Coöperatieve of circulaire netwerken (VOKO vzw, Foodsavers Gent, Let's Save Food)

Selectiecriteria:

- Focus op voedselverspilling of voedselherverdeling
- Relevantie binnen de thuiscontext of buurtwerking
- Duurzaam, sociaal of ecologisch karakter
- Beschikbaarheid van voldoende publieke data

Resultaten:

Weggeefkast

Naam:	Weggeefkast Gentbrugge
Type:	Publieke kast, beheerd door buurtkroeg Moscow
Doelgroep:	Buurtbewoners Gentbrugge, lokale handelaars
Werking:	Iedereen mag eten of verzorgingsproducten plaatsen of ophalen. Kast staat buiten. Max. 4 producten meenemen per keer, maar wordt niet gecontroleerd.
Sterktes:	Helpt om sterkere band in buurt op te bouwen, sociale interactie, eenvoudig en laagdrempelig door anonimiteit
Zwaktes:	Makkelijk te misbruiken, temperatuur controle moeilijk
Lessen:	(na interview)
Website/foto:	https://www.nieuwsblad.be/regio/oost-vlaanderen/regio-gent/gent/weggeefkast-met-voeding-en-verzorgingsproducten-gezet-voor-buurtcafe-iedereen-kan-doneren-en-afhalen/54982442.html

Bron: Dhondt, J. (2024, 24 januari). Weggeefkast met voeding en verzorgingsproducten gezet voor buurtcafé: “Iedereen kan doneren en afhalen”. *Nieuwsblad*.

<https://www.nieuwsblad.be/regio/oost-vlaanderen/regio-gent/gent/weggeefkast-met-voeding-en-verzorgingsproducten-gezet-voor-buurtcafe-iedereen-kan-doneren-en-afhalen/54982442.html>

TooGoodToGo

Naam:	TooGoodToGo
Type:	Mobiele app, verbindt lokale handelaars met consumenten
Doelgroep:	Buurtbewoners/ consumenten, lokale handelaars
Werking:	<p>Voedselverspilling tegengaan door overschotten van winkels en horecazaken op het einde van de dag tegen een verlaagde prijs aan te bieden aan consumenten.</p> <p>➔ “suprise pakketten” worden online gezet voor +/- 1/3 van de oorspronkelijke prijs.</p> <p>➔</p>
Sterktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Handelaars zijn verantwoordelijk voor de voedselveiligheid en kwaliteit van de producten. - Laagdrempelig voor consumenten - Win-win concept voor handelaar en consument - Transparant systeem
Zwaktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Minder sociaal contact - Onvoorspelbare inhoud bij aankoop - Enkel gericht op professionele handelaars
Impact:	<p>Miljoenen maaltijden werden al gered -> minder vervuiling, verspilling en minder CO2 uitstoot</p> <p>➔ Samenwerkingen met scholen, gemeenten en bedrijven in bewustwordingscampagnes</p>
Lessen:	<ul style="list-style-type: none"> - Bewijst dat voedselverspilling commercieel én sociaal relevant zijn. - Appfunctionaliteit
Website/foto:	https://www.toogoodtogo.com/nl/about-us

Bron: Over ons - Meer informatie | Too Good To Go. (z.d.).

<https://www.toogoodtogo.com/nl/about-us>

Bpost kluissysteem

Naam:	Bbox-automaat
Type:	Geautomatiseerde kluissystemen voor afleveren en ophalen pakketten
Doelgroep:	Alle consumenten die pakketten 24/7 (online) willen ontvangen of verzenden
Werking:	<p>Pakketlevering efficiënter maken en wachtrijen of gemiste leveringen verminderen door middel van onbemande kluissystemen.</p> <p>➔ Ontvanger krijgt QR-code of pincode om pakje op te halen</p> <p>➔ veiligheid en toegang worden digitaal gecontroleerd</p>
Sterktes:	<ul style="list-style-type: none"> - efficiënt - 24/7 beschikbaar - Veilig door gepersonaliseerde codes - Gebruiksvriendelijke interface
Zwaktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Beperkt tot niet bederfelijke inhoud (geen eten) - Mogelijkheid op technische storing - Installatie- en onderhoudskost

	-
Impact:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Gebruiksgemak -> in een stedelijke omgeving (wijken, dorpen, ...) is het efficiënter om zo'n kluisjes te plaatsen, dan om de hele dag rond te rijden ➔ Toont dat onbemande kluisjes betrouwbaar en toegankelijk kunnen zijn
Lessen:	<ul style="list-style-type: none"> - Toegankelijk en veilig -
Website/foto:	https://www.bpost.be/nl/bbox

Bron: Nws, V. (2024, 30 augustus). 184 kluisjes, 3,5 ton zwaar en 11 meter lang: Bpost plaatst grootste pakjesautomaat van België in Leuven | VRT NWS: nieuws. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/08/30/bpost-plaatst-grootste-pakjesautomaat-van-het-land-in-leuven/>

Facebook groepen om eten te delen ‘zonder honger naar bed’

Naam:	Zonder honger naar bed
Type:	Facebook groep waarbij mensen om eten kunnen vragen of eten kunnen aanbieden
Doelgroep:	Zowel mensen in financieel moeilijke situatie als mensen die overschotten hebben.
Werking:	<ul style="list-style-type: none"> - Er kan een bericht geplaatst worden in de groep (kan ook anoniem) waar mensen vragen of er iemand eten over heeft voor hen. - Er kan een bericht geplaatst worden in de groep om eten of voedselpakketten weg te geven.
Sterktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Sterk sociaal aspect - Lage drempel door anonimiteit - Hoge flexibiliteit doordat mensen zelf bepalen wat en wanneer ze iets weggeven - Vaak lokaal - Geen extra kosten
Zwaktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Geen controle op voedselveiligheid - Geen structurele opvolging - Onvoorspelbaar aanbod

	- Geen fysieke infrastructuur
Impact:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Grote sociale impact -> mensen in nood krijgen vaak direct hulp ➔ Ecologisch -> verminderd verspilling en bevordert hergebruik
Lessen:	<ul style="list-style-type: none"> - Laagdrempelig - Vrijwillige samenwerking ➔ Onvoorspelbaar aanbod ➔ voedselveiligheid
Website/foto:	https://www.facebook.com/groups/1409410713206627/

reddingsautomaten gent

Naam:	Reddingsautomaten gent
Type:	Samenwerking Stad Gent en De Redding VZW ➔ oude broodautomaten met producten waarvan houdbaarheidsdatum is overschreden, maar die nog veilig eetbaar zijn.
Doelgroep:	Mensen met weinig geld die op deze manier toch eten kunnen kopen
Werking:	<ul style="list-style-type: none"> - Tweedehands broodautomaten die voedsel bevatten dat nog veilig is, maar dat vaak ouder is dan de houdbaarheidsdatum - Het voedsel is afkomstig van schenkingen van lokale winkels, producenten of organisaties - De automaten worden regelmatig door vrijwilligers aangevuld en onderhouden
Sterktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Altijd toegankelijk (24/7) - Goedkoop alternatief voor voedsel dat anders wordt weggegooid - Laagdrempelig, efficiënt en goedkoop - Toont aan dat "vervallen" niet altijd "slecht" betekent
Zwaktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Beperkte toegankelijkheid door enkel de mogelijkheid te hebben om te betalen met muntgeld - Geen vakken voor gekoeld eten in op te slaan - Onderhoud is vereist door een vrijwilliger of organisatie - Weinig informatie over de producten in de vakken
Impact:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Vermindert het voedselafval ➔ Verhoogt bewustzijn bij de buurtbewoners over houdbaarheid en voedselwaarde
Lessen:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Hergebruik van oude toestellen is een optie, maar brengt knelpunten met zich mee ➔ 24/7 toegankelijkheid is zeer nuttig om drempel lager te maken ➔ Onderhoud blijft noodzakelijk ➔ Informatie over de producten in de automaat is belangrijk
Website/foto:	https://letssavefood.be/reddingsautomaten/

Bron: Reddingsautomaten - Let's Save Food! (2024, 29 oktober). Let's Save Food!
<https://letssavefood.be/reddingsautomaten/>

De Grote Tafel vzw

Naam:	De Grote Tafel
Type:	Sociaal-economisch eet project die lokale gemeenschapsmaaltijden organiseert met gered voedsel.
Doelgroep:	Iedereen uit de buurt, met nadruk op de mensen met een beperkt budget, ouderen, alleenstaanden, en mensen die op zoek zijn naar sociaal contact of gezonde voeding
Werking:	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijwilligers en lokale partners verzamelen voedseloverschotten en seizoensproducten van boeren, winkels en producenten - Hiermee wordt gezamenlijk een gezonde maaltijd klaargemaakt - Men betaalt wat men kan missen voor de maaltijden -> betaalbaar voor elk budget
Sterktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Voedselredding gekoppeld aan de opbouw van sterke sociale componenten - Betaalbaar en toegankelijk voor iedereen - Mensen leren bewuster omgaan met voedsel om zo duurzamere maaltijden klaar te maken

Zwaktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Niet continu beschikbaar, enkel op vaste momenten mogelijk - Geen ophaalpunt, hogere drempel om mee te doen - Draait meer om samenzijn en connecties maken, en als bijzaak het leren van duurzaam omgaan met voedsel
Impact:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Verminderd voedselafval door overschotten te gebruiken in collectieve maaltijden ➔ Bevordert kennis over duurzaam koken en voedselwaardering
Lessen:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Fysieke aanwezigheid is hoge drempel en kan mensen afschrikken ➔ Tonen dat voedseloverschotten een positieve ervaring zijn ➔ Veel logistiek werk -> niet efficiënt
Website/foto:	https://www.degrotetafel.be/over-ons#OnzeMissie

Bron: *De grote Tafel*. (z.d.). De Grote Tafel Vzw.

<https://www.degrotetafel.be/#OnzeWerking>

VOKO vzw gent

Naam:	VOKO vzw gent
Type:	Collectieve aankooporganisatie van biologisch en vegetarisch voedsel.
Doelgroep:	Mensen die bewust, economisch en sociaal willen consumeren – vaak jonge gezinnen en duurzame denkers
Werking:	<ul style="list-style-type: none"> - Biologisch en vegetarisch eten betaalbaar en eerlijk verdelen
Sterktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van biologisch en duurzame producten - Er wordt enkel gekocht wat nodig is, in bulk, waardoor verspilling afneemt
Zwaktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdsintensief - Beperkte frequentie - Vereist engagement, kennis en motivatie
Impact:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Vermindert verpakkingen en transport door groepsbestellingen ➔ Houdt duurzame voeding betaalbaar door vrijwilligersstructuur
Lessen:	➔ Maakt duurzame consumptie eenvoudig en betaalbaar
Website/foto:	https://www.anarchie.be/voko/

Bron: *VOKO startpagina*. (z.d.). <https://www.anarchie.be/voko/>

Foodsavers Gent

Naam:	The Foodsavers
Type:	Logistiek en sociaal distributieplatform voor voedseloverschotten
Doelgroep :	Zowel sociale organisaties (voedselbanken, sociale restaurants en kruideniers) als financieel kwetsbare mensen in Gent
Werking:	<ul style="list-style-type: none"> - Voedseloverschotten recupereren van veilingen, supermarkten en producenten en herverdelen via OCMW na inspectie op kwaliteit en veiligheid aan sociale organisaties, om voedselverspilling te beperken, armoede te bestrijden en duurzame tewerkstelling te creëren.
Sterktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Actieve controle van kwaliteit en voedselveiligheid - Sterke samenwerking tussen stad, OCMW en vele lokale organisaties
Zwaktes:	<ul style="list-style-type: none"> - Afhankelijk van publieke financiering - Van organisatie naar organisatie -> geen rechte contact met kansarme burgers - Eerder groot gericht en niet echt toepasbaar op wijkniveau
Impact:	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Tonnen voedsel wordt gered van vernietiging ➔ Voedsel krijgt tweede leven -> minder afval
Lessen:	➔ Een goed georganiseerd logistiek systeem is vereist voor dit soort handelingen
Website/foto:	https://www.futuregenerations.be/nl/portal/initiatives/foodsavers-gent#:~:text=Foodsavers%20Gent%2C%20een%20project%20van,de%20Leerwerkplek%20van%20het%20OCMW.

Bron: *FoodSavers Gent* | *Stichting voor Toekomstige Generaties*. (z.d.).

<https://www.futuregenerations.be/nl/portal/initiatives/foodsavers-gent#:~:text=Foodsavers%20Gent%2C%20een%20project%20van,de%20Leerwerkplek%20van%20het%20OCMW.>

Lets safe food vzw

Naam:	Let's safe food vzw
Type:	Sociaal-ecologisch netwerk van vrijwilligers, verdeelpunten en reddingsautomaten
Doelgroep:	Mensen in armoede of nood aan voedselhulp, vrijwilligers en buurtbewoners die voedsel willen doneren of helpen herverdelen en lokale handelaars met overschotten.

Werking:	- Op een duurzame en lokale manier voedselverlies voorkomen door overschotten te verzamelen en herverdelen, met oog op ecologische en economische duurzaamheid
Sterktes:	- Een duurzaam model - Groene logistiek -> gebruik bakfietsen en herbruikbare verpakkingen - Dankzij redding automaten ook 24/7 toegankelijk
Zwaktes:	- Beperkte controle op voedselveiligheid, afhankelijk van vrijwilligers, ...
Impact:	➔ Tonnen voedsel wordt gered van vernietiging ➔ Voedsel krijgt tweede leven -> minder afval
Lessen:	➔ Een goed georganiseerd logistiek systeem is vereist voor dit soort handelingen ➔ Gebruik van 24/7 automaten om technologisch de drempel te verlagen ➔ Het beheer hierbij heeft een minder duidelijke structuur
Website/foto:	https://letssavefood.be/

Bron: Home - Let's Save Food! (2025, 10 juli). Let's Save Food!

<https://letssavefood.be/>

Foodello

Naam:	Foodello
Type:	Online supermarkt voor gered voedsel
Doelgroep:	Consumenten die bewust duurzaam willen winkelen + producenten en leveranciers met voedseloverschotten
Werking:	- Voedselverlies tegengaan door producten met een korte houdbaarheidsdatum, overschotten of verpakkingsfouten rechtstreeks aan consumenten te verkopen, met een fikse korting.
Sterktes:	- Duidelijke impact -> 3 miljoen kilo voedsel gered sinds start - Win-win model -> minder afval en consumenten betalen minder geld - Combineert handel met educatie over voedselverspilling -> heeft een pagina op de website die uitleg geeft over voedselverlies en voedselverspilling
Zwaktes:	- Weinig sociaal contact - Geen vorm van buurtwerking of participatie
Impact:	➔ Miljoenen kilo's aan voedsel worden gered ➔ Minder afval, watergebruik, energieverbruik, ...
Lessen:	➔ Bewustmaking is cruciaal, ze hebben niet enkel een website om duurzaam voedsel te kopen, maar zorgen ook voor informatie over voedselverspilling ➔ Duurzaamheid werkt beter als het praktisch en voordelig is voor de consument
Website/foto:	https://www.foodello.be/page/34/zo-werkt-het

Bron: Foodello. (z.d.). Foodello. <https://www.foodello.be/page/34/zo-werkt-het>

Analyse & Synthese

Overkoepelende trends:

- Digitale oplossingen (TooGoodToGo, Foodello) zijn efficiënt in het reduceren van verspilling, maar missen vaak sociale betrokkenheid.

- Lokale initiatieven (De Grote Tafel, Zonder Honger Naar Bed) versterken sociale cohesie, maar zijn kwetsbaarder qua continuïteit en logistiek.
- Logistieke modellen (Redding automaten, Foodsavers) tonen dat fysieke infrastructuur cruciaal is om verspilling structureel te beperken.
- Vrijwilligers en coöperatieve werking (VOKO, Let's Save Food) zijn de motor van veel projecten, maar vergen sterke organisatie en motivatie.

Kritische analyse

Hoewel alle initiatieven bijdragen aan duurzaamheid, ligt de focus vaak op slechts één pijler: ecologisch (minder verspilling) óf sociaal (gemeenschapsvorming). Weinig initiatieven combineren beide duurzaam én gebruiksvriendelijk. Dit biedt een duidelijke ontwerpuitdaging voor toekomstige projecten die thuisgebruikers en buurtbewoners willen verbinden rond voedsel en duurzaamheid.

Conclusies

- Efficiënt voedsel redden vereist goede logistiek én laagdrempelig toegang.
- Sociale verbinding versterkt de duurzame impact op lange termijn.
- Digitalisering helpt schaalbaarheid, maar mag menselijke interactie niet verdringen.
- Projecten slagen beter als ze economisch, ecologisch en sociaal in balans zijn.
- Transparantie, vertrouwen en herkenbaarheid zijn essentieel voor betrokkenheid.

Implicaties voor ontwerp

Op basis van deze inzichten kan een nieuw concept ontwikkeld worden dat:

- Voedseloverschotten lokaal deelt, -
- Duurzaam transport gebruikt (fietsen, buurtkasten),
- Digitaal toegankelijk is via een eenvoudige app of melding,

Maar tegelijk gemeenschapsgevoel stimuleert (buren, events, buurtpunten).

Platformlijke piste is een “buurt-verdeelkast”: een slimme kast of locker waarin buurtbewoners overschotten kunnen plaatsen of ophalen, gekoppeld aan een digitaal

platform dat voedselveiligheid en beschikbaarheid communiceert. Dit combineert de sterktes van Foodello en Foodsavers met de sociale dimensie van De Grote Tafel.

Reflectie

De benchmarking is gebaseerd op openbare bronnen en officiële websites, hierdoor is de objectiviteit zo veel mogelijk bewaard gebleven. De consistentie van patronen over de 10 cases versterkt de betrouwbaarheid van de conclusies. Deze studie biedt een solide basis voor het ontwerpend vervolgonderzoek binnen het onderwerp verminderen van voedselverspilling.

Bronnen:

1. : Dhondt, J. (2024, 24 januari). Weggeefkast met voeding en verzorgingsproducten gezet voor buurtcafé: “Iedereen kan doneren en afhalen”. *Nieuwsblad*.
<https://www.nieuwsblad.be/regio/oost-vlaanderen/regio-gent/gent/weggeefkast-met-voeding-en-verzorgingsproducten-gezet-voor-buurtcafe-iedereen-kan-doneren-en-afhalen/54982442.html>
2. Over ons - Meer informatie | Too Good To Go. (z.d.).
<https://www.toogoodtogo.com/nl/about-us>
3. Nws, V. (2024, 30 augustus). 184 kluisjes, 3,5 ton zwaar en 11 meter lang: Bpost plaatst grootste pakjesautomaat van België in Leuven | VRT NWS: nieuws. *VRTNWS*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/08/30/bpost-plaatst-grootste-pakjesautomaat-van-het-land-in-leuven/>
4. Zonder honger naar bed – Facebook.
<https://www.facebook.com/groups/1409410713206627/>
5. : *Reddingsautomaten - Let's Save Food!* (2024, 29 oktober). Let's Save Food!
<https://letssavefood.be/reddingsautomaten/>
6. : *De grote Tafel*. (z.d.). De Grote Tafel Vzw.
<https://www.degrotetafel.be/#OnzeWerking>
7. : *VOKO-startpagina*. (z.d.). <https://www.anarchie.be/voko/>
8. : *FoodSavers Gent | Stichting voor Toekomstige Generaties*. (z.d.).
<https://www.futuregenerations.be/nl/portaal/initiatives/foodsavers-gent#:~:text=Foodsavers%20Gent%2C%20een%20project%20van,de%20Leerwerkplek%20van%20het%20OCMW>
9. *Home - Let's Save Food!* (2025, 10 juli). Let's Save Food! <https://letssavefood.be/>
10. Foodello. (z.d.). *Foodello*. <https://www.foodello.be/page/34/zo-werkt-het>